

Nordiska museets samebild

Gustav Vasa bekräftade samernas gränser, lappgränsen, 1543 med jakträtt och parallellställde samernas skattemannarätt med böndernas. 1551 bekräftade kungen samernas, samebyarnas, äganderätt till mark och vatten, rörligt och orörligt. Samma mening hävdades av hans söner, Gustav II Adolf, Kristina, Karl XI 1683 och Gustav III 1789 (blott 38 år efter kodicillen 1751), då skattemannarätten, även allmogens vari samerna ingick och ingår, förklarades som klar äganderätt utan dittillsvarande kamerala begränsningar (tvivelaktiga men hotande).

Karl XIV Johan beordrade 1841 gränsbestämning av samernas skattefjäll i Jämtland-Härjedalen som av gammalt bestående fastigheter, ej som kronoanlag. Enligt förarbetena skulle skattefjällen skiljas från kronans och enskildas fastigheter genom lantmäteri, vilket skedde och skattlades.

Samerna försvarades av HD (Carleson – Cramér m.fl.) tydligt 1868 och av professor Johan Jakob Nordström i riksdagens första kammare 1871.

Professor Gustaf von Düben var tagen av de nya kolonialistiska socialdarwinistiska tankegångarna, som passade så bra för kolonialmakter, som bl.a. delade på Afrika som han även besökt. Han var intresserad av mätningar på insamlade sameskallar, där han konkurrerade med professor Gustaf Retzius.

2008 är det Carsten Smith och Steinar Pedersen m.fl. som representerar sista ordet, när det gäller samernas historia och folkrätten. von Düben skriver om samma historia i Svensk Tidskrift 1872, där han avslöjar förringande av HD 1868 och Nordström 1871. von Düben har med nutida ögon fel i allt han säger 1872, där han avslöjar vad som ligger bakom han stora Lappbok 1873.

Civilministern Axel Bergström tar i riksdagen 1873 avstånd från von Düben och utfäster verklig domstolsprövning av samernas landrätt, som aldrig skett vad gäller fjällen och felaktigt vad gäller vinterbetet, felet konstaterat av HD vid tillståndsprövning. Det gäller då odlingsgränsen 1873.

Lotten von Düben fotograferar samer som en skullmätare. Hon gör samerna samiska på ett sätt som just passar skullmätaren, en metod som nu anses helt förkastlig, rasistisk.

Det är uppseendeväckande att Nordiska museet har en ny sameutställning utan en karta (Ernst Manker) som tydligt visar lappmarksgränsen 1751 och odlingsgränsen 1873, det är territorierna som spelar en central roll för samer inom och utanför Lappmarken, Lappland. Samerna har en stor "diaspora".

Det är uppseendeväckande att Nordiska museet väljer att ställa ut Lotten von Dübens rasistiska bilder i stället för Borg-Mesch och Nils Thomassons mer rättvisande, rasistiskt ovinklade samebilder. Makarna von Dübens generella samebild stämmer med den förste biskopens i Luleå (1904) Olof Bergqvist. Det var denne biskop som 1913 åstadkom hushållskåta-skolan för nomadlappbarn. Dessa barn skulle ej få bo i rum. Denna skola skapade boklösa hem, var hälsovådlig, varade in på 1940-talet.

Lotten von Dübens bilder är en av förutsättningarna för hushållskåta-skolan (ej få bo i rum) och för Olof Bergqvists och Fredrik Svenonius stora verk "Lappland, det stora svenska framtidslandet". Detta verk 1906 och dessa bilder, denna skola, är yttringar av en reaktionär tidsstil, efter Darwin 1859, 1871 och Ernst Haeckel 1868, socialdarwinism, som Carsten Smith, se bl.a. NOU 2008:5,

och Steinar Pedersen m.fl. rivit ned (skallmätning, rasism, kolonialism, stridande mot folkrätten).

Steinar Pedersens doktorsavhandling 2005: "Lappekodisillen i Nord 1751–1859, Fra grenseavtale og sikring av samenes rettigheter til grensesperring og samisk ulykke" är grundläggande.

Viktig är Håkan Arvidssons anmälan i SvD 2006-08-16 "Självbild byggd på rena sagor" av Maja Hagermans "Det rena landet, om konsten att uppfinna sina förfäder", Prisma 2006 (464 s.).

Henrika Tandefelts Gustaf III i "Konsten att härska", Helsingfors 2008, är multikulturell (439 s.).

Sedan kommer 1800-talet med Götiska förbundet, Richard Wagner, "Vikingen" och "Odalbonden" (vilken i själva verket fick sin odal av Gustaf III 1789), Rasbiologiska institutet vid Uppsala Universitet 1922 med von Dübens och Gustaf Retzius' skallmätning, rasism illustrerad av Lotten von Düben.

Denna fotoutställning kan sägas vara pricken över i för Nordiska museets traditionella monokulturella germanska inställning, som nu blommar upp under Christina Mattsson, vars anställda på en svag arbetsmarknad ej vågar hävda sig. Märk filmerna Varg av Kerstin Ekman och Kautokeino – Upproret av Nils Gaup. Cramér: Samernas Vita Bok 1966–2007, 33 volymer på samiskt uppdrag. Yngve Ryd: Snö 2001, Eld 2005, Ren och Varg 2007. Tom G. Svensson i The Sami and Their Land, Oslo 1997, 213 s., rikt illustrerad.

Christina Mattsson äventyrar vårt förtroende.

Stockholms sameförening